

ISSN 0134–6393 (Print)
ISSN 2415–8240 (Online)

**ЗБІРНИК
НАУКОВИХ ПРАЦЬ
УМАНСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
САДІВНИЦТВА**

засновано в 1926 р.

Частина 2
Економічні науки

**ВИПУСК
98**

Умань – 2021

УДК 63(06)

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України № 1301 від 15 жовтня 2019 р. Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва включено до категорії Б Переліку наукових фахових видань України з економічних (051, 072, 073, 075, 076, 241, 281) та сільськогосподарських і технічних (101, 181, 201, 202, 203, 206) спеціальностей.

Збірник наукових праць Уманського НУС індексується: Index Copernicus, Google scholar, ulrichweb.serialssolutions, crossref.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор – **Непочатенко Олена Олександрівна**, доктор економічних наук, професор, ректор Уманського національного університету садівництва, Україна

Заступник головного редактора – **Мальований Михайло Іванович**, доктор економ.наук, професор, кафедри фінансів, банківської справи і страхування Уманського національного університету садівництва, Україна

Члени редколегії:

Джелонек Дорота – доктор філософії, доцент кафедри менеджменту Ченстоховського політехнічного університету, Польща

Котулік Ростислав – доктор філософії, професор кафедри економіки Пряшівського університету в Пряшеві, Словаччина

Мудрак Руслан Петрович – доктор економічних наук, професор, кафедри економіки Уманського національного університету садівництва, Україна

Матусікова Даніела – доцент кафедри туризму і готельного управління Пряшівського університету в Пряшеві, Словаччина

Штефко Роберт – доктор філософії, професор кафедри маркетингу та міжнародної торгівлі управління Пряшівського університету в Пряшеві, Словаччина

Нестрерчук Юлія Олександрівна – доктор економічних наук, професор, кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності Уманського національного університету садівництва, Україна

Новак Інна Миколаївна – доктор економічних наук, професор, кафедри менеджменту Уманського національного університету садівництва, Україна

Прокопчук Олена Тодорівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи і страхування Уманського національного університету садівництва, Україна

Транченко Людмила Володимирівна – доктор економічних наук, професор, кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Уманського національного університету садівництва, Україна

Харенко Андрій Олександрович – кандидат економічних наук, доцент кафедри маркетингу Уманського національного університету садівництва, Україна

Костецька Катерина Василівна – кандидат с.-г. наук, доцент кафедри технології зберігання і переробки зерна Уманського національного університету садівництва, Україна (**відповідальний секретар**)

Діордієва Ірина Павлівна – кандидат с.-г. наук, ст. викладач кафедри генетики, селекції рослин та біотехнології Уманського національного університету садівництва, Україна (**технічний секретар**)

Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва / Редкол.: О. О. Непочатенко (відп. ред.) та ін. Умань : Редакційно-видавничий відділ Уманського НУС, 2021. Вип. 98. Ч. 2 : Економічні науки. 255 с.

Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва

висвітлює результати наукових досліджень, проведених працівниками Уманського національного університету садівництва та інших навчальних закладів Міністерства освіти і науки України і науково-дослідних установ НААН України.

Рекомендовано до друку Вченою радою Уманського НУС,
протокол № 7 від 17 червня 2021 р.

Відповідальність за достовірність цифрового матеріалу, фактів, цитат, власних імен, географічних назв, назв підприємств, організацій, установ та іншої інформації несуть автори статей. Висловлені у цих статтях думки можуть не збігатися з точкою зору редакційної колегії і не покладають на неї ніяких зобов'язань.

© Уманський національний університет садівництва, 2021

ЧАСТИНА 2

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

ЗМІСТ

ЧАСТИНА 2

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

<i>О. О. Непочатенко, О. Т. Прокопчук, М. І. Мальований</i>	ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ АГРОСТРАХУВАННЯ.....	6
<i>П. К. Бечко, Н. В. Бондаренко, В. П. Бечко, О. С. Наталич</i>	ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК КРЕДИТНОГО РИНКУ.....	20
<i>М. І. Мальований, О. Т. Прокопчук, М. М. Мальована</i>	КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ПРОГРАМ МІКРОСТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	29
<i>П. К. Бечко, С. А. Власюк, О. В. Пономаренко, В. І. Нагорний</i>	ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ КРЕДИТУ І ЙОГО РОЛЬ У РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ.....	41
<i>Л. М. Нецадим, С. В. Тимчук, Н. В. Терещук</i>	ТУРИСТИЧНЕ РАЙОНУВАННЯ ТЕРИТОРІЇ ЧЕРКАСЬКОГО РЕГІОНУ.....	51
<i>О. О. Непочатенко, П. К. Бечко, В. П. Бечко, С. А. Пташник</i>	АГРЕСИВНЕ ПОДАТКОВЕ ПЛАНУВАННЯ.....	57
<i>В. С. Уланчук, С. Ю. Соколюк, О. В. Жарун, М. А. Коротєєв, О. С. Тупчій</i>	АНАЛІЗ ЕКОНОМІКО-СТАТИСТИЧНИХ ПОКАЗНИКІВ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ.....	69
<i>О. В. Загороднюк, М. О. Гоменюк</i>	КОРПОРАТИВНИЙ ТАЙМ МЕНЕДЖМЕНТ: СУЧАСНА НАУКОВА КОНЦЕПЦІЯ.....	81
<i>Б. С. Гузар, О. М. Трус</i>	ОЦІНКА ТА АНАЛІЗ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ.....	89
<i>О. О. Непочатенко, П. К. Бечко, Н. В. Лиса, С. А. Пташник</i>	ПОДАТКОВЕ СТИМУЛЮВАННЯ ПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОЇ ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ.....	110
<i>С. М. Колотуха, К. М. Мельник, О. В. Пономаренко</i>	ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ.....	123

<i>О. В. Пономаренко</i>	ОСОБЛИВОСТІ ДІЛОВОГО ІНОЗЕМНОГО МОВЛЕННЯ В СУЧАСНОМУ ФІНАНСОВО- ЕКОНОМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	134
<i>П. К. Бечко, Н. В. Лиса, В. П. Бечко С. А. Пташник</i>	ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ В УМОВАХ МОДИФІКАЦІЇ ВІДНОСИН ПОДАТКОВИХ ОРГАНІВ І ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ.....	143
<i>О. Г. Пенькова, А. О. Харенко, Є. М. Кулішенко</i>	ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО МАШИНОБУДУВАННЯ НА ВНУТРІШНЬОМУ ТА ЗОВНІШНЬОМУ РИНКАХ.....	153
<i>К.В. Васильковська, О. О. Андрієнко, В. О. Малаховська</i>	ДИНАМІКА ВИРОБНИЦТВА ОЛІЙНИХ КУЛЬТУР В УКРАЇНІ ТА АНАЛІЗ ЕКСПОРТУ ОЛІЇ.....	166
<i>К. С. Холявіцька</i>	ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА ЯК СУБ'ЄКТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЇ.....	177
<i>О. В. Ролінський, Б. С. Гузар, Ю. В. Улянич, О. В. Пономаренко</i>	РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ.....	186
<i>N. V. Bondarenko, S. A. Vlasiuk, T. A. Derkach</i>	INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF UKRAINIAN AGRARIAN SECTOR.....	195
<i>С. Ю. Соколюк, І. І. Чернега, О. В. Жарун, М. А. Коротєєв, О. С. Тупчій</i>	ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЕКТУ ШЛЯХОМ ПРИЙНЯТТЯ ЕФЕКТИВНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ.....	203
<i>L. V. Lukashenko, O. A. Demianushyna</i>	ANALYSIS OF FINANCIAL SUPPORT OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN THE CONDITIONS OF REORGANIZATION.....	211
<i>А. П. Бурляй, В. С. Костюк, Л. В. Смолій, А. А. Осіпова</i>	СУЧАСНІ ТЕОРІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ: СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ.....	221
<i>О. С. Тюшкевич</i>	ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ТЕОРІЇ.....	232
<i>С. Ю. Соколюк, О. С. Тупчій, О. В. Жарун, М. А. Коротєєв</i>	СУТНІСТЬ ТА ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В МІТНІЙ СПРАВ.....	244

economic and political changes that took place at the turn of centuries, the progress of science and technology, the development of new technologies resulted in emerges of new concepts and realities for which various lexical units are used. In the context of dynamic transformational development of the world economy, in the context of coexistence of the various economic theories, the professional vocabulary of financial and economic area is becoming more and more relevant and significant both in formal and informal communication.

Key words: *Business English, official business style, grammar and lexical peculiarities, professional training, business correspondence, functional styles, competencies.*

УДК 351.713:336.02

DOI 10.31395/2415-8240-2021-98-2-143-153

ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ В УМОВАХ МОДИФІКАЦІЇ ВІДНОСИН ПОДАТКОВИХ ОРГАНІВ І ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ

П. К. БЕЧКО, кандидат економічних наук

Н. В. ЛИСА, кандидат економічних наук

В. П. БЕЧКО, кандидат економічних наук

С. А. ПТАШНИК, кандидат економічних наук

Уманський національний університет садівництва

У статті наведено теоретичне обґрунтування податкового контролю в умовах модифікації податкових взаємовідносин платників податків з податковими органами. Проведений аналіз чинників, які впливають на вибір моделі поведінки платників податків і податкових органів відповідно до чинного податкового законодавства в умовах ринкового середовища. Дане теоретичне обґрунтування характеру ієрархії державних структур в контексті обов'язковості підпорядкування загальним адміністративним взаємовідносинам.

Ключові слова: *податковий контроль, платники податків, податкові органи, модель поведінки платників податків, модель поведінки податкового органу, модифікація відносин платників податків і податкових органів.*

Постановка проблеми. Цифрові технології за ринкових умов господарювання породжують додаткові податкові ризики як з боку держави, так і платників податків. З огляду на це, виникає необхідність розроблення і впровадження у вітчизняну податкову систему принципово нових методів податкового контролю, які би відповідали модифікації взаємовідносин платників податків з податковими органами. Внаслідок цього виникає потреба в більш поглибленому дослідженні питань податкового контролю в умовах модифікації відносин податкових органів і платників податків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Головною метою податкового

контролю за умови модифікації відносин податкових органів і платників податків є суворе дотримання чинного податкового законодавства. Від ефективності податкового контролю великою мірою залежить надходження доходів до бюджетів всіх рівнів, оскільки податковий контроль є гарантією задоволення як публічних майнових інтересів, так і важливим чинником фінансової безпеки та економічно- соціальної стабільності держави. Загальні проблеми податкового контролю знайшли своє відображення у працях зарубіжних та вітчизняних вчених Т. Єфіменко [1], А. Крисоватого [3], П. Годме [5], Й. Шумпетера [11] та інших. В той же час, питання податкового контролю за сучасних умов, застосування його форм, методів в умовах модифікації відносин податкових органів і платників податків ще не повною мірою врегульовані, перебувають в стані дискусії та потребують додаткового дослідження.

Метою статті є обґрунтування теоретичних аспектів податкового контролю в умовах модифікації відносин податкових органів і платників податків.

Методика дослідження. Для вирішення поставлених у процесі дослідження завдань використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання. При систематизації результатів податкового контролю із застосуванням моделей модифікації податкових органів і платників податків обрано методи наукового узагальнення, аналізу та синтезу, що дало можливість комплексно і всебічно розглянути теоретичні засади податкового контролю в умовах модифікації відносин податкових органів і платників податків.

Результати досліджень. З наростанням обсягів інформаційних потоків, розвитком технологій, підвищенням рівня комунікації між податковою службою та платниками податків суттєво розширені можливості податкового адміністрування, здатного забезпечити надходження доходів до бюджетів всіх рівнів, зокрема і за рахунок виявлених податкових порушень. Податковим кодексом України податковий контроль трактується як «система заходів, що вживаються контролюючими органами та координуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, з метою контролю правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законодавства з питань регулювання обігу готівки, проведення розрахункових та касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи» [1].

Виступаючи самостійним напрямом державного фінансового контролю податковий контроль забезпечує мобілізацію коштів до публічних грошових фондів. З набранням чинності Податкового кодексу України актуальними залишаються питання податкового контролю при адмініструванні податків і зборів, особливо за умов модифікації відносин податкових органів і платників податків. Цифрові технології є передумовою додаткових ризиків держави, пов'язаних з мінімізацією та ухиленням платників податків від їх сплати. З огляду на це, виникає потреба в розробленні і впровадженні у вітчизняну податкову систему принципово нових методів податкового контролю, на умовах модифікації взаємовідносин платників податків з податковими органами.

Податки – невід'ємний інституційний елемент ринкової економіки, що є

одночасно як економічною, так і правовою категорією [2, с. 92]. Економічний зміст податків полягає в перерозподілі ВВП шляхом мобілізації частини доходу, господарюючих суб'єктів в розпорядження держави. Роль податків у формуванні доходів бюджетів всіх рівнів характерна і для України. Характерною ознакою для податків є їх індивідуальний та безвідплатний характер, спрямований на фінансування державою суспільних благ.

Податковим відносинам характерний іманентний внутрішній конфлікт між інтересами платників податків і податкових органів, як представників інтересів держави, який безперервно підтримується внаслідок обмеженості обсягів доходів [3, с. 152]. Внаслідок цього, прагнення щодо збільшення податкових доходів через заходи податкового контролю вступають в протиріччя з суб'єктами підприємницької діяльності, які є платниками податків, оскільки податковий метод мобілізації доходів базується, головним чином, на примусовому вилученні доходів на основі чинного податкового законодавства. За останні роки вітчизняною податковою наукою сформовані концептуально нові підходи щодо організації та методичного забезпечення податкового контролю платників податків податковими органами, досягнуто прогрес в частині податкового адміністрування, контролю та надання податкових послуг. Податкові органи, здійснюючи контроль за адмініструванням податків і зборів забезпечують платникам податків:

- оприлюднення інформації про інформаційно-довідкові послуги, які надаються платникам податків;

- сприяють розширенню функціоналу Електронного кабінету, де фізичним та юридичним особам доступна інформація з публічних реєстрів, шаблони та бланки податкової звітності, інформація з єдиного реєстру податкових накладних та багато іншої інформації.

В той же час, часті зміни податкового законодавства, неоднозначність трактування законів призводять до конфліктів між податковими органами і платниками податків, які нерідко вирішуються в судовому порядку. Результати дослідження П. М. Годме свідчать, що «...не слід вважати, що відносини між податковою владою і платниками податків обов'язково повинні бути відносинами двох супротивників, які залучені в безжальну боротьбу, і при цьому думати, що податкові органи дбають виключно про те, щоб з платника податків взяти найбільше податків, тоді як останній вважає за можливе будь-якими методами ухилитися від їх сплати» [5]. Обидві сторони податкових взаємовідносин зацікавлені в тому, щоб об'єктивна суперечність їх економічних інтересів не переростала в конфлікт. Конфлікт завжди несе заряд негативного, в той же час, протиріччя можуть бути одночасно і чинником прогресу.

Необхідність поглибленого розуміння поведінки суб'єктів податкових взаємовідносин через визнання об'єктивності їх економічних інтересів зумовлює доцільність дослідження таких важливих дефініцій як «модель поведінки», «модель податкового контролю» (як різновид функціональної моделі). При дослідженні теоретичних основ сучасного податкового менеджменту виявлені чинники що впливають на процес модифікації податкового контролю, зумовлених більш жорстоким вибором моделей поведінки платників податків і

податкових органів. Для учасників податкових відносин найважливішими чинниками податкових відносин є:

- мета, яку ставлять перед собою суб'єкти податкових відносин;
- критична оцінка можливостей використання певної моделі поведінки.

Базовим чинником для економічних відносин є показники економічного стану держави, зокрема, дохідної частини бюджету (дефіцит, профіцит) на основі яких розраховується потреба в податкових надходженнях. З позиції потенційного протиріччя при виборі моделі поведінки суб'єктів податкових взаємовідносин найважливішим чинником є стан податкового законодавства. Часті його зміни, внесення доповнень, правок призводить до його недосконалості внаслідок чого проявляється неоднозначність його трактування, суперечливість в формулюванні положень статей.

Недосконалість вітчизняного податкового законодавства доведено в багатьох наукових дослідженнях з оподаткування [6]. При цьому кожен з авторів розглядає різні його аспекти. В контексті дослідження питання вибору моделей поведінки платників податків і податкових органів особливий інтерес представляє ймовірність неоднозначного трактування норм Податкового кодексу України учасниками податкових відносин, що нерідко призводить до прийняття суперечливих рішень обома сторонами податкових взаємовідносин і нерідко судовими органами при вирішенні спорів. Динамічність вітчизняного податкового законодавства призводить до того, що Податковий кодекс України перестає бути законом прямої дії. Положення Податкового кодексу України фактично підкріплені підзаконними актами, і містять чисельні доповнення. В той же час, низка господарських операцій перебувають поза межами нормативного поля внаслідок відсутності чітких правил щодо їх оподаткування, що підвищує податкові ризики.

Важливим чинником податкового контролю є вибір моделі поведінки суб'єктів податкових відносин, які за сучасних умов є різноспрямованими, пов'язаними безпосередньо з податковими платежами. Для платників податків характерна мінімізація податкових зобов'язань. Для податкових органів, навпаки, їх оптимізація, як при плануванні, так і при забезпеченні податкових надходжень. При податковому контролі важливим чинником є критична оцінка використання можливостей окремо взятої моделі поведінки. Для суб'єктів податкових відносин така оцінка є багатогранною. Спільними є наступні критерії:

- професіоналізм посадових осіб, а також рівень податкової культури в суспільстві;
- інформаційна база і технології обробки даних;
- власна оцінка поведінки інших учасників (як по горизонталі, так і по вертикалі).

Так, за відсутності кваліфікованих працівників будь-яка зміна податкового законодавства може спричинити зростання кількості змістовних помилок при розрахунку податкових платежів платниками податків, а з боку податкових органів при прийнятті управлінських рішень щодо податкового контролю.

Розширення інформаційної бази і розвиток технологій обробки даних забезпечує підвищення якісного рівня аналітики в обґрунтуванні дій

господарюючих і контролюючих суб'єктів. Власна оцінка поведінки інших учасників податкових відносин зумовлює їх взаємозалежність між собою. Так, прагнення одних платників податків до ухилення від їх сплати за низької якості контрольної роботи податкових органів може стати чинником недобросовісної поведінки іншого платника податків, здатного призвести до його виходу з ринку внаслідок недобросовісної конкуренції. Вибір моделі поведінки залежить від наступних чинників (рис. 1).

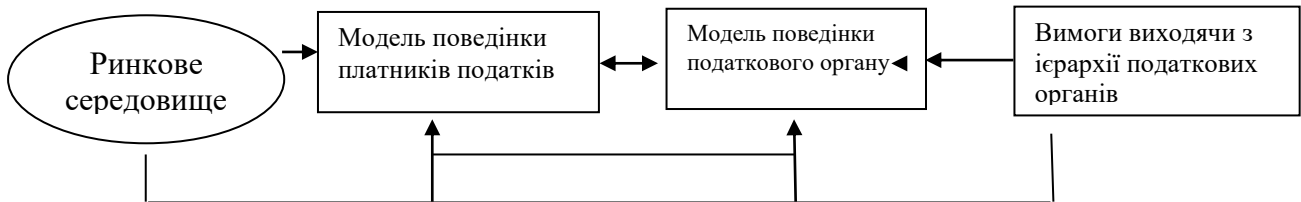

Рис. 1. Умови, які впливають на вибір моделі поведінки суб'єктів податкових взаємовідносин

Найбільш дієвими чинниками, що впливають на вибір моделі поведінки суб'єктів податкових взаємовідносин є:

- стан чинного податкового законодавства;
- для платників податків – дієвість ринкового середовища;
- для податкових органів – характер ієрархії державних структур в контексті обов'язковості підпорядкування загальним адміністративним взаємовідносинам.

Моделі поведінки податкових органів, як представників інтересів держави, насамперед, визначаються характером податкової політики держави, і проявляються відповідно до чинного податкового законодавства.

Ієрархія в структурі податкової системи зумовлює вимоги до поведінки всіх її ланок, виходячи з єдиної оцінки рівня ризику може різнитися в часі, як відображення тих чи інших характеристик на відповідних етапах. Так, високі податкові ставки і велика кількість податків на етапі становлення сучасної вітчизняної податкової системи спонукало платників податків до активного пошуку способів їх мінімізації та ухилення від сплати, внаслідок недосконалості податкового законодавства і контролю.

За сучасних умов платники податків і податкові органи використовують різні моделі поведінки (табл. 1). Найбільш дієвими є активна і пасивна моделі. На практиці найбільшого поширення серед активної моделі поведінки платників податків набула агресивна модель сутність якої полягає в застосуванні різного роду механізмів мінімізації податкових зобов'язань, зокрема і нелегітимних – ухилення від сплати податків. При відсутності у платника податків системного підходу до вирішення питань з оподаткування, особливо в умовах застосування податковими органами сучасних контрольних технологій виникає висока ймовірність податкових санкцій.

Табл. 1. Матриця взаємозумовленості моделей поведінки податкових органів та платників податків

Модель поведінки платників податків		Модель поведінки податкового органу			
		агресивна		ліберально-аналітична	сервісна
		репресивна	примусова		
Активна	регульовані альтернативи	-	+	+++	-
	агресивна	+++	-	+	-
	податкова стратегія	-	-	+	+++
Пасивна	ризикова нейтральна	-	-	+	+
	дискретна	-	+	+++	++

Примітка: «+++» – максимальний рівень відповідності; «-» мінімальний рівень відповідності, в т. ч. характерний швидше при індивідуалізації суб'єктів.

За сучасних умов вітчизняні великотоварні платники податків на основі використання зарубіжного досвіду почали переходити від агресивної податкової мінімізації до якісно нової форми моделі активної поведінки, що отримала назву податкова стратегія.

Податкова стратегія більш характерна для великотоварних господарюючих суб'єктів, які мають можливість формувати модель пасивної поведінки, використовуючи недосконалість податкового законодавства. В податковій практиці застосовується модель пасивної поведінки, в основі якої превалюють різні форми, зокрема ризик-нейтральна (ми працюємо, ви перевіряєте) і дискретна. Ризик-нейтральну форму можна охарактеризувати як суворе дотримання всіх правил обчислення і сплати податків, відповідно до чинного податкового законодавства. При неоднозначності тлумачення норм чинного податково законодавства, прийнятті нейтральних рішень може виникнути реплата податкових платежів.

Кожен з учасників податкових відносин, обираючи ту чи іншу модель поведінки, враховує чисельні чинники, серед яких і поведінку інших учасників, що в подальшому детермінує характер реалізації їх функціональної діяльності [10, с. 106]. Оскільки податковий контроль є центральним елементом системи управління податковою системою і в процесі його проведення найбільш виражено розкриваються відносини між податковими органами і платниками податків, то слід враховувати особливості обраних суб'єктами податкових відносин моделей поведінки, модифікацію та їх вибір, зміну і практичне наповнення моделей податкового контролю .

Використання ризик-орієнтованої, а також превентивної моделей податкового контролю відображає як відповідне домінування таких моделей поведінки як раціональна – у платників податків і ліберально-аналітична – у податкових органів, що позитивно позначається на дотриманні інтересів сторін податкових відносин. Зокрема, для платників податків – це:

- зниження адміністративного навантаження, зменшення кількості

витребуваних документів у суб'єкта, що піддається перевірці, так і у його контрагентів;

- створення комфортних умов добросовісної конкуренції, звідси поступовий перехід до такого різновиду активної моделі поведінки як податкова стратегія;

- для податкових органів – зниження трудових і матеріальних витрат на зустрічні перевірки, оперативне виявлення і припинення діяльності недобросовісних платників податків, відповідно, розширення сервісних характеристик.

Таким чином, податковий контроль все більш отримує спрямованість не так на примусове вилучення частини фінансових результатів, а на забезпечення рівноваги між приватними, корпоративними та загальнонаціональними (бюджетними) інтересами [8].

На вибір домінуючої моделі податкового контролю впливає також найбільш характерні моделі поведінки податкових органів і платників податків, їх співвідношення. Так, використання моделі активної поведінки платника податків здебільшого призводить до зловживання правом, застосовуючи більш «м'які» варіації, зокрема через провокаційне доведення дрібних угод до судового розгляду з метою зробити відповідні висновки із результатів перевірки контролюючого органу. Провокаційна поведінка платників податків є одним з чинників впровадження в практику роботи податкових органів досудового врегулювання, а потім і податкового моніторингу як реалізації превентивної моделі податкового контролю.

Одним з важливих чинників вибору платником податків моделі поведінки є характеристика застосовуваної моделі податкового контролю. Крім того, закладений в тій чи іншій моделі податкового контролю потенціал може змінити філософію діяльності податкових органів. Таким чином, модель податкового контролю перебуває в сфері взаємного впливу моделей поведінки суб'єктів податкових відносин. Як і самі моделі поведінки розглянутих суб'єктів податкового контролю, так і їх взаємозумовленість перебувають в постійній динаміці.

З аргументів Й. Шумпетера випливає, що криза податкової держави настає за певних умов: втрати державою здатності збирати податки або повністю контролювати податковий процес; одержавлення господарської системи; перебільшеного розвитку фіскальних засад державності [11, с. 52].

З метою підвищення рівня комунікації між податковою службою та платниками податків, протягом 2017–2019 рр. було забезпечено надання низки інформаційних послуг:

- створено контактний центр, сервіс «Пульс» та «Електронний кабінет»;

- набуло поширення автоматичне заповнення декларації з ПДВ та відображення повної інформації щодо податкової накладної з урахуванням всіх зареєстрованих до неї розрахунків-коригувань.

- набуло широкого поширення порівняння даних податкової звітності з ПДВ та єдиного реєстру податкових накладних;

- розширено доступ до даних ЄРПН щодо податкових накладних платника чи його контрагента у розрізі статусів.

За досліджуваний період суттєво зменшився рівень податкового навантаження, розрахований у відсотках до ВВП (рис. 2).

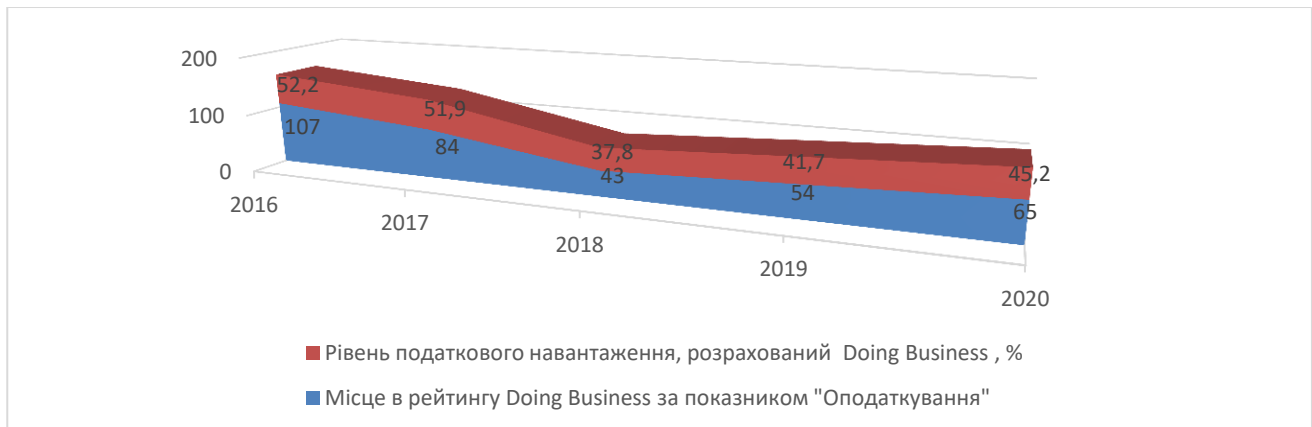

Рис. 2. Україна в рейтингу Doing Business за показником «Оподаткування» [8]

У 2019 р. відношення загальної суми сплачених податків до ВВП становило 26,9 %, або на 0,4 відсоткових пункти менше в порівнянні з 2016 р. Як наслідок, у рейтингу «Doing business» за показником «Оподаткування» Україна загалом піднялась зі 107 місця у 2016 р. до 65 місця у 2020 р. а рівень податкового навантаження зменшився з 52,2 % у 2016 р. до 45,2 % у 2020 р. (відповідно до методології Doing Business).

Запровадження нових моделей, форм і методів податкового контролю дало змогу суттєво збільшити рівень добровільного подання податкових декларацій. В 2019 р. цей показник становив 98,3 % при частці податкових декларацій, поданих за допомогою електронних сервісів юридичними особами 90,3 %, а фізичними особами (за основними податками) – 67,6 %.

Висновки. Результати реформування вітчизняної податкової системи свідчать, що нові цифрові технології, безпрецедентний потік інформації призвели до фундаментальних змін в управлінні економічними процесами в цілому і податкової системи, зокрема. З огляду на це вирішується проблема розвитку податкового контролю як одного із ключових механізмів для адекватного реагування на прояви нових технологій. Податковий контроль повинен перебувати на одному технологічному рівні з підконтрольним бізнесом.

Література

1. Податковий кодекс України.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755>.
2. Сфименко Т. І. Фінанси інституційних секторів економіки України К.: ДННУ “Акад. фін. управління”, 2014. 584 с.
3. Крисоватий А. І. Адміністрування податків в Україні: організація та напрями трансформації: монографія. Тернопіль: ВПЦ, «Економічна думка ТНЕУ», 2012. 212 с.
4. Кучерова Г. Ю. Аспекти розвитку податкової свідомості в середовищі конфлікту інтересів суб’єктів оподаткування. Фінансово-кредитна

діяльність: проблеми теорії та практики. 2017. № 17. С. 152–157.

5. Годме П. М.. Фінансове право. <https://www.twirpx.com/file/493177/>
6. Майстренко О. В. Реформування податкової системи України - як спосіб вирішення податкових колізій. <https://minjust.gov.ua>.
7. Гусак Н. Б. Контроль податкових органів за діяльністю підприємств: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 320 с.
8. Звіт про виконання стратегії реформування системи управління державними фінансами за період 2017–2019 рр. Міністерство фінансів України. К.: Урожай, 2020. 128 с.
9. Браславець О. Ю. Співвідношення інтересів учасників податкового процесу в системі державного регулювання національного господарства. Ефективна економіка № 3, 2012. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1038>.
10. Андрущенко В. Л., Тучак Т. В. Морально-етичні імперативи податків та оподаткування (західна традиція): монографія. К.: Алерта, 2013. 384 с.
11. Шумпетер Й. Теория экономического развития. М.: Прогресс, 1982. 53 с.

References

1. Tax Code of Ukraine. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755>.
2. Yefimenko, T. I. (2014). *Finance of institutional sectors of the economy of Ukraine*. K.: DNNU "Acad. Finn. management", 584 pp.
3. Krysovaty, A. I. (2012). *Tax administration in Ukraine: organization and directions of transformation*. Ternopil: VPTs, "Economic Thought of TNEU", 212 p.
4. Kucherova, G. Yu. (2017). Aspects of development of tax consciousness in the environment of conflict of interests of tax subjects. *Financial and credit activities: problems of theory and practice*, no. 17, pp. 152–157.
5. Godme, P. M. Financial law. <https://www.twirpx.com/file/493177/>
6. Maistrenko, O. V. Reforming the tax system of Ukraine – as a way to resolve tax conflicts. <https://minjust.gov.ua>.
7. Gusak, N. B. (2007). *Control of tax authorities over the activities of enterprises*. K.: Center for Educational Literature, 320 pp.
8. Report on the implementation of the strategy for reforming the public financial management system for the period 2017–2019. Ministry of Finance of Ukraine. K.: Urozhay, 2020. 128 pp.
9. Braslavets, O. Y. (2012). The ratio of interests of participants in the tax process in the system of state regulation of the national economy. *Effective Economy*, no. 3, <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1038>.
10. Andrushchenko, V. L., Tuchak, T. V. (2013). *Moral and ethical imperatives of taxes and taxation (Western tradition)*. K.: Alerta, 384 pp.
11. Schumpeter, J. (1982). *Theory of economic development*. M.: Progress, 53 pp.

Аннотация

Бечко П. К., Лыса Н. В., Бечко В. П., Пташник С. А.
Налоговый контроль в условиях модификации отношений налоговых органов и налогоплательщиков

В статье приведено теоретическое обоснование налогового контроля в условиях модификации налоговых взаимоотношений налогоплательщиков с

налоговыми органами. Проведенный анализ факторов, влияющих на выбор модели поведения налогоплательщиков и налоговых органов в соответствии с действующим налоговым законодательством в условиях рыночной среды. Данное теоретическое обоснование характера иерархии государственных структур в контексте обязательности подчинения общим административным взаимоотношениям.

Главной целью налогового контроля при модификации отношений налоговых органов и налогоплательщиков является строгое соблюдение действующего налогового законодательства. От эффективности налогового контроля во многом зависит поступление доходов в бюджеты всех уровней, поскольку налоговый контроль является гарантией удовлетворения как публичных имущественных интересов, так и важным фактором финансовой безопасности и экономически-социальной стабильности государства.

Цифровые технологии в рыночных условиях хозяйствования порождают дополнительные налоговые риски как со стороны государства, так и налогоплательщиков. Учитывая это, возникает необходимость разработки и внедрения в отечественную налоговую систему принципиально новых методов налогового контроля, бы отвечали модификации взаимоотношений налогоплательщиков с налоговыми органами. Вследствие этого возникает потребность в более углубленном исследовании вопросов налогового контроля в условиях модификации отношений налоговых органов и налогоплательщиков.

Результаты реформирования отечественной налоговой системы свидетельствуют, что новые цифровые технологии, беспрецедентный поток информации привели к фундаментальным изменениям в управлении экономическими процессами в целом и налоговой системы в частности. Учитывая это решается проблема развития налогового контроля как одного из ключевых механизмов для адекватного реагирования на проявления новых технологий. Налоговый контроль должен находиться на одном технологическом уровне с подконтрольным бизнесом.

Ключевые слова: налоговый контроль, налогоплательщики, налоговые органы, модель поведения налогоплательщиков, модель поведения налогового органа, модификация отношений налогоплательщиков и налоговых органов.

Annotation

Bechko P. K., Lysa N. V., Bechko V. P., Ptashnik S. A.

Tax control in the conditions of modification of relations between tax authorities and taxpayers

The article provides a theoretical justification for tax control in terms of modifying the tax relations of taxpayers with tax authorities. The analysis of the factors influencing the choice of the model of behavior of taxpayers and tax authorities in accordance with the current tax legislation in a market environment. This theoretical substantiation of the nature of the hierarchy of state structures in the context of the obligation to submit to general administrative relations.

The main purpose of tax control in modifying the relationship between tax authorities and taxpayers is strict compliance with applicable tax laws. The effectiveness of tax control largely affects the receipt of revenues in the budgets of all levels, as tax control is a guarantee of satisfaction of both public property interests and an important factor in financial security and economic and social stability of the state.

Digital technologies in market conditions create additional tax risks on the part of

both the state and taxpayers. Given this, there is a need to develop and implement in the domestic tax system fundamentally new methods of tax control, would meet the modifications of the relationship of taxpayers with the tax authorities. As a result, there is a need for a more in-depth study of tax control in the context of modifying the relationship between tax authorities and taxpayers.

The results of the reform of the domestic tax system show that new digital technologies, an unprecedented flow of information have led to fundamental changes in the management of economic processes in general and the tax system in particular. With this in mind, the problem of developing tax control as one of the key mechanisms for adequate response to the manifestations of new technologies is solved. Tax control must be at the same technological level as the controlled business.

Key words: tax control, taxpayers, tax authorities, model of behavior of taxpayers, model of behavior of the tax authority, modification of relations between taxpayers and tax authorities.

УДК 005:658.8:[621:631.31:339.13]

DOI 10.31395/2415-8240-2021-98-2-153-165

ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО МАШИНОБУДУВАННЯ НА ВНУТРІШНЬОМУ ТА ЗОВНІШНЬОМУ РИНКАХ

О. Г. ПЕНЬКОВА, доктор економічних наук

А. О. ХАРЕНКО, кандидат економічних наук

Є. М. КУЛІШЕНКО, магістрант

Уманський національний університет садівництва

У статті досліджено проблему організації ефективного управління маркетинговою діяльністю машинобудівних підприємств на прикладі ПрАТ «Уманьферммаши» в умовах посилення конкурентного тиску. Проаналізовано ефективність використання складових комплексу маркетингу підприємства, визначено основні проблеми та розроблено рекомендації щодо трансформації його маркетингової стратегії і напрямів вдосконалення системи маркетингу.

Ключові слова: маркетингова діяльність, управління маркетинговою діяльністю, внутрішній ринок, зовнішній ринок, підприємства сільськогосподарського машинобудування.

Наявність розвинутого машинобудування створює конкурентні переваги для економіки кожної країни, що обумовлено як значним інноваційним потенціалом галузі, так і високим рівнем доданої вартості, яку вона генерує. Більшість вітчизняних підприємств сільськогосподарського машинобудування зазнає значного конкурентного тиску з боку внутрішніх та іноземних товаровиробників, які пропонують функціональні аналоги, а також з боку